

Lausunto Keski-Suomen vammaisstrategian versioon 3.2.

Olemme tutustuneet Keski-Suomen vammaisstrategian luonnokseen, joka liittyy Keski-Suomen SOTE2020-hankkeeseen.

Lähtökohtana on oltava luonnoksen visio, jonka mukaan vammaiset ihmiset ovat tasa-arvoisia kansalaisia, joilla on yhtäläiset ihmisoikeudet muiden ihmisten kanssa. Sen on koskettava kaikkia vammaisryhmiä.

Se mikä ei näy luonnoksessa, mutta tuo omat haasteensa vammaisstrategiaan on, että vammaiset ovat epäyhtenäinen ryhmä. Kehitysvammaisten oikeuksia säätelee vammaispalvelulain lisäksi kehitysvammalaki, joka takaa heille subjektiivisia oikeuksia. Vammaisten henkilöiden palvelut ovat harkinnanvaraisia.

Eri vammaisryhmiä (esim. näkö- ja kuulovammaiset) tukevat arjen keskellä eritasoiset resurssit omaavat yhdistykset tai järjestöt. Kuten luonnoksen missio-osiossa todetaan on syytä painottaa, että erilaisissa yhteisöissä, yhdistyksissä ja järjestöissä on voimavaroja, joille on annettava arvoa.

Luonnosteksti on osin vaikeaselkoista eli kaipaisi selkiyttämistä, ytimekkyyttä ja parempaa luettavuutta. Tekstihän on kaikkien luettavissa myös netissä. Tekstissä on useampia virkkeitä, joista on vaikea saada selvää. Keski-Suomen vammaisstrategian missio -osiossa on turhaa toistoa, ja sen voisi tiivistää muutamaaan kappaleeseen. Epäselväksi jää mm. mainitussa osiossa oleva virke: "Vammaisen ihmisen oma toimintakyky sekä hänen läheisverkostonsa ja muiden epävirallisten verkostojen resurssit tulee tunnistaa ja tunnustaa osaksi tuen kokonaisuutta " Sivulla 3 itsemääräämis-kappaleessa: "Tähän liittyy sekä vapaus että vastuu päättää elämänsä koskevista asioista huomioiden elämän eri vaiheet." Pitäisikö olla: Tähän liittyy vapaus päättää omaa elämänsä koskevista asioista ja ottaa vastuu... ja loppuosa virkkeestä kokonaan uusiksi. Samalla sivulla seuraavassa kappaleessa: "Ihmisen elämää ei myöskään voi järjestää osiin palvelujärjestelmän rakenteiden mukaan." Sivulla 4: "Lisäksi esteetön yhteiskunta hyväksyy erilaisuuden myös asenteiden tasolla." Samalla sivulla: "Panostamalla lähipalveluina järjestettäviin perus- ja erityispalveluihin vähennämme ympäristön esteistä johtuvaa erityisen tuen tarvetta. Vaikeasti saavutettavat sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut aiheuttavat lisääntyvää erityispalveluiden tarvetta ja sitä myötä kasvavia kustannuksia." Nettiversiossa sama kohta: "Panostamalla peruspalveluiden saavutettavuuteen vähennämme ympäristön esteistä johtuvaa erityisen tuen tarvetta. Vaikeasti saavutettavat peruspalvelut aiheuttavat lisääntyvää erityispalveluiden tarvetta ja sitä myötä kasvavia kustannuksia." Jos kaavion pitäisi selkiyttää asiaa tai esittää asia yksinkertaisesti, kuva 2 sivulla 5 ei tee sitä, päinvastoin.

Luonnoksessa on painotettu monia hienoja periaatteita, joita pitäisi noudattaa: päätöksenteko lähellä asiakasta, palvelusuunnitelmat, palvelujen saaminen läheltä ja mahdollisuuksien mukaan samasta paikasta, pyrkimys saada asiakkaat vahvemmin mukaan palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen, esteettömyys ja omatyöntekijä. Palvelusuunnitelmassa on tärkeää huomioida vaikeasti vammaisten kohdalla perheen näkemys asioista.

Luonnoksessa painotetaan kotiin tuotavien palvelujen ja sähköisten palvelujen kehittämistä. Ne tulisi suunnitella yksilökohtaisesti. Kaikkea ei tulisi tehdä ja tuoda valmiiksi, jotta vammainen ei jäisi kotiin neljän seinän sisään, vaan liikkuisi mahdollisuuksien mukaan. Erityisesti yksinäisiä vammaisia tulisi aktivoida muiden pariin. Kuten yksinäisille myös niille, joilta perheen tuki loppuu, pitäisi olla tukea saatavissa arjessa

selviytymiseen.

Haasteena on saada luonnoksessa mainitut hienot periaatteet toteutumaan käytännössä, varsinkin pienissä kunnissa, joissa saattaa olla vaikeaa järjestää säännöllistä ja pysyvää tukea esimerkiksi vaikeasti kehitysvammaisille. Myöskään riittävää ammattiosaamista ei välttämättä löydy pienistä kunnista, joissa helposti palkataan ammattitaidotonta pienempipalkkaista ja väliaikaista työvoimaa.

Peruspalveluiden tueksi on luonnoksessa suunniteltu maakunnallisen erityisosaamisen yksikköä. Tarvitaanko sitä? Perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen kautta on kokemuksiemme mukaan saatavissa erityispalveluja niitä tarjoavista yksiköistä, Jyväskylän seudulla mm. keskussairaalasta ja Respectasta. Onko järkevää luoda yksi porras lisää vai tarvittaessa tehostaa jo olemassa olevia asiakkaita lähempänä olevia vaihtoehtoja?

Toivakan vanhuus- ja vammaisneuvosto
Kaleri Jääskeläinen RS: 0400-918038